

Ningú no ho fa tot bé

Pensem bé la política? Crec que els autors que han pensat millor la política són sovint aquells que mostren que la política no es pot acabar de pensar bé.

Hi ha raons tant teòriques com pràctiques que expliquen aquest fet. D'una banda, cada concepció política selecciona i prioritza un tipus de llenguatge i tot un conjunt de valors, marcs conceptuals i objectius molt diversos: l'ordre i la seguretat; els drets i llibertats, la separació de poders i el principi de legalitat; la justícia socioeconòmica; el pluralisme nacional i cultural; la democràcia i la participació ciutadana; l'ecologia; l'eficiència i l'estabilitat; etc.

Considerats en abstracte, tots aquests valors i objectius resulten desitjables. Tanmateix, quasi sempre es donen tensions i contradiccions pràctiques entre ells. A la pràctica, no es dona quasi mai una harmonia entre aquest conjunt de valors i objectius, sinó que cal triar o prioritzar els que es consideren més rellevants, especialment quan els recursos econòmics són escassos, que és quasi sempre.

D'altra banda, bona part dels actors polítics (partits, organitzacions, corporacions, etc.) deixen a vegades fora del seu focus analític i moral alguns aspectes que són rellevants a la pràctica en els contextos socials concrets: la història, la lògica institucional, el context internacional, tots els interessos implicats, les identitats col·lectives, la dependència de les decisions prèvies, els diversos tipus de pluralisme social o cultural, el grau de qualitat de les elits, la cultura política, etc.

Centrem-nos en el primer aspecte. Les diferents concepcions o *ismes*

polítics (liberalismes, socialismes, conservadorismes, nacionalismes, etc.) no acostumen a considerar acuradament aquelles tensions entre valors i objectius sinó que més aviat tendeixen a marginar i menystenir allò que no forma part del seu "nucli dur" prioritari. Així, els diferents *ismes* s'aproximen sempre a la política des d'unes perspectives morals i polítiques parcials que prioritzen una agenda de temes particular. Alguns enfocaments han estat capaços d'articular tres o quatre de les perspectives anteriors, però segueixen sent enfocaments parcials.

Així, per exemple, la socialdemocràcia i el liberalisme social han sabut articular –venent resistències conceptuals i pràctiques de les seves pròpies tradicions– elements del liberalisme polític (drets, separació de poders, eleccions competitives, etc.) amb elements de justícia socioeconòmica i de democràcia. Tanmateix, segueixen tenint dificultats per pensar i articular bé altres àmbits, com la multiculturalitat, el pluralisme nacional o alguns valors postmaterialistes (ecologia).

La conclusió és que el pluralisme analític i normatiu resulta a la pràctica inevitable. No hi ha teories polítiques globals en les democràcies modernes. I, en termes pràctics, cap partit ni organització política pot fer-ho tot bé (afortunadament, diríem). I això és així no per una manca de voluntat dels teòrics o dels líders polítics, sinó perquè la síntesi de totes les perspec-

FERRAN REQUEJO

CATEDRÀTIC DE CIÈNCIA
POLÍTICA A LA UPF

El pluralisme analític i normatiu resulta, a la pràctica, inevitable

tives convenients resulten impossible, tant des d'un punt de vista lògic com des d'un punt de vista pràctic.

La llista d'autors que mostren ser conscients, com a mínim en part, d'aquestes limitacions en el moment de pensar la política és llargai diversa: Aristòtil, Maquiavel, Erasme, Montaigne, Hobbes, Madison, Kant, Stuart Mill, Isaiah Berlin...

Posem un exemple relacionat amb el context de Catalunya. El pluralisme de valors i objectius que es dona inevitablement en les societats plurinacionals exigeix una flexibilitat política i constitucional més gran que la dels contextos unificats. Es tracta d'un pluralisme que es reflecteix tant en la interpretació individual i col·lectiva de valors com la dignitat, la llibertat, la igualtat i la solidaritat com en les diverses maneres de jerarquitzar aquests valors i objectius.

Lluny del que pretenen tant els conservadors de dretes com els jacobins d'esquerres, els drets i deures de ciutadania no tenen per què ser administrats d'una manera uniforme per part d'un poder territorialment centralitzat (encara que permeti "autonomies"). Tal com mostren alguns estats federals, la igualtat de drets i deures dels ciutadans no implica una uniformització de les lleis ni l'existència d'un poder únic o hegemònic que les reguli.

La política comparada de les democràcies plurinacionals mostra que les visions uniformitzadores es revelen injustes des d'un punt de

vista moral i inadequades des d'un punt de vista pràctic. En aquest sentit es constata que tant les dretes com les esquerres tradicionals mostren déficits de pluralisme. Uns déficits que fan que adoptin posicions reaccionàries en nom de la "igualtat de ciutadania" i de la "sobirania popular" (entesa com la d'un únic *demos* i no com una pluralitat de *demoi*). La igualtat no implica tenir unes mateixes lleis generals sobre educació, sanitat, pensions, ordre públic o serveis socials. Les asimetries legals no impliquen privilegis entre ciutadans, sinó diversitat en els diversos poders territorials legitimats per garantir els drets dels ciutadans atenent les característiques de les diverses col·lectivitats.

Les societats són avui molt més complexes que les que hi havia quan alguns corrents polítics van ser establerts. I a vegades no només les dretes sinó també algunes esquerres esdevenen reaccionàries a causa de la seva limitada o antiquada concepció del "progrés" en àmbits com les relacions de sexe-gènere, el reconeixement de la pluralitat nacional, el medi ambient, etc.

Recordar que ningú no ho fa tot bé és un requisit per incentivar el respecte amb qui es discrepa, siguin altres individus o altres col·lectius. Respecte des de les limitacions de qualsevol enfocament. Recordem l'inici de la *Crítica de la raó pura* de Kant: "La raó humana té un destí singular... es veu amoïnada per preguntes que no pot evitar puix que li vénen donades per la natura mateixa de la raó, però que tampoc pot contestar perquè depassen tota capacitat de la raó humana".